

KONTRATË BINJAKËZIMI

Përkrahje për Statistikat

Kosovë



RAPORT MBI MISIIONIN

**Aktiviteti 2.5.3: Vazhdim i përkrahjes në implementimin e Planit të
Veprimit – llogaritë kombëtare vjetore dhe tremujore**

Komponenti nr 2 Llogaritë Kombëtare

Misioni i udhëhequr nga
Clementina Ivan-Ungureanu,
Statistikat e Danimarkës

4-8 Janar 2016

IPA 2012

Clementina Ivan-Ungureanu

Statistics Denmark

Sejrøgade 11

DK-2100 Copenhagen Ø

Denmark

Tel: +

Email: clementina@ivan-ungureanu.ro

Përmbajtja

Përmbledhje ekzekutive	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
1. Komentet e përgjithshme	5
2. Vlerësimi dhe rezultatet	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
3. Konkluzionet dhe rekomandimet	7
Aneksi 1 BPV	8
Aneksi 2 TeR.....	10
Aneksi 3. Programi, 4-8 Janar 2016.....	13

Lista e Shkurtesave

ANA	Llogaritë Vjetore Kombëtare
BP	Bilanci i Pagesave
BPM6	Bilanci i Pagesave dhe Manuali i Pozicionit të Investimeve Ndërkombëtare, edicioni i gjashtë
KKF	Konsumi i Kapitalit Fiks
IÇK	Indeksi i Çmimeve të Konsumit
ESA 2010	Sistemi Evropian i Llogarive 2010
FISIM	Shërbimet e Ndërmjetësimit Financiar të Matura Indirekt
BPV	Bruto Prodhimi Vendor
FBKF	Formimi Bruto i Kapitalit Fiks
KFQ	Konsumi Final i Qeverisë
SHKFEF	Shpenzimet e Konsumit Final të Ekonomive Familjare
IÇIM	Indeksi i Çmimeve të Importit
IPA	Instrumenti Para Asociim-Stabilizimit
FMN	Fondi Monetar Ndërkombëtar
BPVT	BPV Tremujor
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
MoU	Memorandum i Mirëkuptimit
DLLK	Departamenti i Llogarive Kombëtare
NPISH	Institucionet Jo-profitabile në Shërbim të Ekonomive Familjare
NOE	Ekonomia e pavrojtuar
IÇP	Indeksi i Çmimeve të Prodhimit
SIDA	Agjencioni Ndërkombëtar Suedez për Zhvillim dhe Bashkëpunim
ASN	Anketa Strukturore e Ndërmarrjeve
STS	Statistikat Afat-Shkurta
SUT	Tabelat Ofruese-Përdoruese
TeR	Termet e Referencës

Përmbledhje ekzekutive

Objektivi kryesor i misionit aktual, në kuadër të komponentit 2 – Llogaritë kombëtare- të Projektit të Binjakëzimit, ishte përkrahja e Agjencisë së Statistikave të Kosovës (ASK) në fushën e vlerësimit të BPV tremujore. Fokusi ka qenë rishikimi i BPVT për vitin 2014, sipas qasjeve të prodhimit dhe shpenzimeve, në çmime aktuale dhe konstante, dhe rishikimi i të dhënave vjetore.

ASK ka filluar implementimin e BPVT sipas qasjeve të prodhimit dhe shpenzimeve në kuader të kornizës së projektit IPA 2011, në vitin 2014; aktiviteti ka vazhduar me përkrahje teknike të projektit të binjakëzimit. Një seri kohore është ndërtuar për vitet 2010-2013 bazuar në burimet e të dhënave statistikore dhe administrative në dispozicion. Në periudhën Dhjetor 2014 – Qershor 2015, me përkrahjen e projektit të binjakëzimit ASK ka elaboruar dhe ka publikuar BPV tremujore për vitin 2014.

Për herë të parë, BPV vjetore 2014, si shume e tremujoreve, ka qenë në dispozicion në Qershor të vitit 2015 para publikimit të vlerësimit vjetor (Nëntor 2015). Vlerësimet e BPVT për vitin 2014 kanë qenë të përkohshme; rishikimi i të dhënave ka filluar gjatë misionit aktual, bazuar në vlerësimet vjetore të BPV. Është diskutuar aspekti metodologjik i standardizimit të procedurave; janë zhvilluar tabela speciale dhe të dhënat e para të rishikuara për katër tremujoret e vitit 2014 për BPV sipas qasjeve të prodhimit dhe shpenzimeve, në çmime aktuale dhe konstante, kanë qenë në dispozicion në fund të misionit. Aktiviteti do të vazhdojë, kryesisht në balancimin e BPVT sipas dy qasjeve, në çmime aktuale dhe konstante. Rishikimi i BPVT për vitin 2014 do të publikohet në Shkurt 2016, së bashku me BPVT tremujori i tretë i vitit 2015.

Është rekomanduar që ASK të elaborojë një strategji rishikimi të të dhënave tremujore në përputhje me rekomandimet Evropiane dhe praktikatat ndërkombëtare, dhe të informojë përdoruesit. Pasi rishikimi i BPVT paraqet një aspekt të ri të përpilimit të llogarive kombëtare, është rekomanduar të organizohet një takim me përdoruesit kryesorë dhe mediat, në mënyrë që të prezantohet aspekti metodologjik i procesit, praktikatat e vendeve Evropiane dhe rezultatet e reja të BPVT për vitin 2014 në Kosovë.

Në të ardhmen, bazuar në përmirësimin e burimeve të të dhënave dhe me përvorjen e fituar, ASK do të reduktojë hapësirën kohore midis diseminimit të tremujoreve të BPV për vitin e ardhshëm; në këtë aspekt, tremujori i parë i vitit 2016 do të jetë në dispozicion në Korrik 2016, tremujori i dytë në Tetor 2016 dhe tremujori i tretë në Dhjetor. Në këtë mënyrë, vlerësimet do të jenë në dispozicion 90 ditë pas përfundimit të periudhës referuese, më afër rekomandimeve Evropiane.

1. Komente të përgjithshme

Ky raport mbi misionin është përgatitur në kuadër të Projektit të Binjakëzimit „Përkrahje për Statistikat”. Objektivi i këtij misionit ishte përkrahja e ASK në rishikimin e BPVT 2014 në kuptimin e standardizimit me vlerësimet vjetore.

Këndvështrimet dhe vëzhgimet e paraqitura në këtë raport janë ato të konsulentëve dhe jo domosdoshmërisht përpunohen me këndvështrimet e BE-së, ASK-së apo Statistikave të Danimarkës dhe partnerëve të tjerë (NI-CO/Statistikat e Finlandës/Istat/Statistikat e Lituanisë).

2. Vlerësimi dhe rezultatet

Vlerësimi i BPVT për vitin 2014, sipas qasjeve të prodhimit dhe shpenzimeve është bazuar në burimet administrative dhe statistikore në dispozicion:

- Statistikat tremujore të hoteleve (numri i turistëve, netët e kaluara) me të dhëna prej vitit 2009;
- AFP Tremujore, duke filluar nga viti 2012;
- Indikatorët tremujore të transportit si pasagjerë-km dhe ton-km;
- Të dhënat statistikore sa i përket çmimeve (Indeksi i Çmimit të Prodhimit), Indeksi i Çmimit të Importit (IÇIMP), Indeksi i Kostos së ndërtimit (IKN) dhe çmimet e bujqësisë (për outpute dhe inpute).

Burimet administrative në dispozicion, që janë përdorur për vlerësimin e BPVT janë:

- Të dhënat prej ATK-së sa i përket qarkullimit dhe blerjeve të ndërmarrjeve (blerjeve për konsum të ndërmjetëm dhe blerjeve për investime);
- Të dhënat administrative prej kompanive të mëdha me aktivitet në prodhim dhe distribuim të energjisë, aktivitet postar, transport ajror;
- Pasqyrat financiare të bankave dhe kompanive të sigurimit;
- Të ardhurat dhe shpenzimet e Qeverisë të ofruara nga Ministria e Financave;
- Të dhënat që i përkasin sipërfaqes së planifikuar të ofruar nga Ministria e Bujqësisë dhe numri i kafshëve të ofruar nga Agjencioni i Veterinarisë.
- Bilanci i Pagesave nga Banka Qendrore.

Metodat e aplikuara për vlerësimin e outputit, konsumit të ndërmjetëm dhe GVA, janë të ndryshme nga një aktivitet në tjetrin. Në sektorin e bujqësisë ka mungesë të madhe të të dhënave në baza tremujore. Për këtë arsye, outputi është vlerësuar duke supozuar që volumi i outputit të prodhimit është në korrelacion me sipërfaqen e planifikuar. Agjencioni i Veterinarisë ka ofruar informata sa i përket numrit të kafshëve, outputi tremujor është vlerësuar në bazë të supozimeve që rritja vjetore e numrit të kafshëve është i njëjtë për çdo tremujor.

Outputi i njësive jo-financiare që mbulon minierat, prodhimin dhe shërbimet e tregut është vlerësuar bazuar në qarkullimin e të dhënave të ofruara nga ATK. Konsumi i ndërmjetëm është vlerësuar duke përdorur shkallën e inputit/outputit të tremujorit korrespondues të vitit të kaluar. Outputi i ndërtimit është vlerësuar duke përcjellë metodologjinë e vlerësimit vjetor, bazuar në metodën e inputit. Aktiviteti financiar në baza tremujore është vlerësuar direkt bazuar në të dhënat mujore të ofruara nga Banka Qendrore, duke përcjellë metodologjinë e njëjtë si në kalkulimet vjetore. Outputi i shërbimeve të Qeverisë është vlerësuar bazuar në qasjen e kostos, duke përdorur informatat e detajuara nga Ministria e Financave. Outputi tremujor i NPISH është vlerësuar bazuar në IÇK-në korresponduese dhe në shkallën reale të rritjes në nivel të njëjtë me vitin e kaluar. Vlerësimi i taksave dhe subvencioneve në produkte ka përcjellë metodologjinë vjetore. Vlerat konstante të outputit dhe konsumit të ndërmjetëm janë vlerësuar duke përdorur IÇP, IÇK, IKN dhe çmimet e bujqësisë.

Shpenzimet e Konsumit Final të Ekonomive Familjare (SHKFEF) janë vlerësuar bazuar në qasjen e rrjedhës së produkteve elementare. Kalkulimet janë bërë për këto kategori të mëdha të konsumit: Konsumi i mallrave prej aktivitetit të tregtisë; Konsumi i mallrave të bujqësisë prej prodhimit vetanak; Hotelet dhe restaurantet; Transporti; Shërbimet financiare (përfshirë FISIM dhe sigurimet) dhe shërbimet e tjera (shëndetësia, edukimi dhe shërbimet e tjera për popullatën). SHKFEF në çmime konstante është vlerësuar nga deflacioni, duke përdorur IÇK-në korresponduese. Vlerësimi FBFK-së tremujore ka përcjellë metodologjinë vjetore dhe është bazuar në të dhënat e importit dhe prodhimit të brendshëm të lëndës së parë që është përdorur në ndërtimtarin. Konsumi Final i Qeverisë është vlerësuar në bazë të ardhurave dhe shpenzimeve të qeverisë, të ofruara nga Ministria e Financave. Importi dhe Eksporti i mallrave dhe shërbimeve është vlerësuar bazuar në të dhënat e bilancit të pagesave.

Në Nëntor 2015, ASK ka publikuar të dhënat vjetore për BPV, në çmime aktuale dhe konstante, sipas qasjeve të prodhimit dhe shpenzimeve. Vlerësimet janë bazuar në burimin e të dhënave vjetore në dispozicion, siç janë mëposhtë:

- Qarkullimi i njësive jo-financiare të ofruara nga ATK;
- Pasqyrat financiare të njësive financiare (Banka Qendrore e Kosovës, bankat e tjera komerciale, kompanitë e sigurimit);
- Pasqyrat financiare të qeverisë sa i përket shpenzimeve dhe të ardhurave, të ofruara nga Ministria e Financave Bilanci i Pagesave (BoP) i ofruar nga Banka Qendrore e Kosovës
- Anketa Strukturore e Ndërmarrjeve (ASN) për vitin 2014
- Të dhënat statistikore sa i përket çmimeve (Indeksi i Çmimeve të Prodhimit (IÇP), Indeksi i Çmimeve të Konsumit (IÇK), Indeksi i Kostos së ndërtimit (IKN), Indeksi i Çmimit të Importit (IÇIMP) dhe çmimet e outputit dhe inputit të bujqësisë.

Dallimet në mes vlerësimeve vjetore dhe tremujore nuk janë sinjifikante (shih aneksin 1) dhe kryesisht janë për shkak të burimeve të të dhënave të ndryshme dhe të dhënave të ofruara nga burimet statistikore dhe administrative. Rishikimi është bërë duke përdorur metoda të ndryshme. Për qasjen e prodhimit, të dhënat në çmime aktuale janë rishikuar bazuar në informatat e reja në dispozicion dhe shpërndarjes së outputit tremujor dhe GVA-së në të

dhëna vjetore të vitit të kaluar. Komponentët tremujore të BPV sipas qasjes së shpenzimeve, janë rishikuar bazuar në informatat e reja në dispozicion dhe duke përcjellë metodologjinë vjetore. Vlerësimet në çmime konstante janë realizuar duke përdorur indekset e njejta të çmimit si ato që janë përdorur në vlerësimet e para.

Në fund të misionit, BPV tremujore sipas qasjeve të prodhimit dhe shpenzimeve, në çmime aktuale dhe konstante janë rishikuar dhe standardizuar me të dhënat vjetore. Por, janë disa mosperputhje në nivel të tremujoreve, në mes dy qasjeve. Stafi i DLLK-së do të vazhdojë me analizimin e të dhënave bazuar në rekomandimet e ofruara gjatë misionit dhe këto mosperputhje do të eliminohen.

3. Konkluzionet dhe rekomandimet

Implementimi i BPVT në 2014 paraqet një prej zhvillimeve kryesore në fushën e llogarive kombëtare dhe një prej rezultateve më të rëndësishme të aktiviteteve të realizuara në kuader të projektit të binjakëzimit.

Analizat e ndryshimeve midis rezultateve vjetore dhe tremujore kanë ofruar informata për përmirësimin e mëtejshëm në metodat e përpilimit dhe burimet e të dhënave që janë përdorur për vlerësimin e tremujoreve. Është rekomanduar fuqishëm të përmirësohen statistikat afatshkurta; sektorit të bujqësisë duhet ti kushtohet vëmendje e veçantë.

Është rekomanduar të elaborohet politika e rishikimit të BPVT dhe të informohen përdoruesit në lidhje me këto ndryshime, para publikimit të parë të të dhënave të rishikuara për vitin 2014 (Shkurt 2016).

Aneksi 1 BPV

Tabela 1 BPV sipas qasjes të prodhimit, në çmime aktuale

NACE rev.2	Aktivitetet	Shuma e tremujo
A	Bujqësia, pylltari dhe peshkim	627,232
B	Miniera dhe gurore	125,419
C	Prodhimi	580,904
D+E	Energjia, gaz, avull;-Furnizimi me ujë	185,532
F	Construction	320,002
G	Tregtia me shumicë dhe pakicë; riparim	679,184
H	Transporti dhe magazinimi	215,236
I	Akomodimi dhe aktivitetet e shërbimit	55,990
K	Aktivitetet financiare dhe të sigurimit	227,426
L	Aktivitetet e patundshmërive	545,932
O	Administrata publike (si një sektor)	794,460
N+P+Q+R+S +T+U	Shërbimet tjera	181,566
	TOTALI GVA	4,538,884
	Taksat në produkte	999,415
	Subvencionet në produkte	-53,281
	BPV	5,485,019

Tabela 2 BPV sipas qasjes së shpenzimeve, në çmime aktuale

	Shuma e tremujve Të dhënat vjetore	
BPV në çmime aktuale	5,485,019	5,567,494
<i>Shpenzimet e konsumit final</i>	5,766,948	5,855,295
Konsumi final i ekonomive familjare	4,802,427	4,926,183
Konsumi final i Qeverisë	928,762	910,353
Qeveria e Kosovës	745,744	723,527
Donatori (pagat)	183,018	186,826
Shpenzimet e konsumit final të NPISH	35,759	18,759
<i>Formimi bruto i kapitalit</i>	1,434,554	1,434,870
Formimi bruto i kapitalit fiks	1,293,519	1,293,835
Ndryshimet në inventarë	141,035	141,035
<i>Eksporti neto</i>	-1,716,484	-1,722,671
<i>Eksportet e mallrave dhe shërbimeve</i>	1,089,082	1,091,468
Eksportet e mallrave	320,761	324,275
Eksportet e shërbimeve	768,321	767,193
<i>Importet e mallrave dhe shërbimeve</i>	2,805,566	2,814,139
Importet e mallrave	2,372,308	2,382,883
Importet e shërbimeve	433,258	431,256

Aneksi 2 TeR



Projekti i Binjakëzimit i BE-së

KS12 IB ST 01

Përkrahje për Statistikat

Termet e Referencës:

Komponenti 2: Llogaritë Kombëtare

Aktiviteti 2.5.3: Vazhdim i përkrahjes në implementimin e Planit të Veprimit – Llogaritë kombëtare vjetore dhe tremujore

Afatet:

TeR –data e finalizimit: 18 Dhjetor 2015

Fillimi / fundi i aktivitetit: 4-8 Janar 2016

Koha e raportimit: 15 Janar 2016

Rezultatet obligative të komponentit:

Rezultatet obligative	Intervenimi logjik	Standardet	Burimet e informacionit	Supozimet
2.5.3	Vazhdim i përkrahjes në implementimin e Planit të Veprimit – Llogaritë kombëtare vjetore dhe tremujore	- Raporti i Misionit i publikuar në ëeb faqen e projektit - Harta rrugore që detajizon implementimin e planit të veprimit të dakorduar - Afati kohor për implementimin e LLK të zhvilluara dhe diskutuara	- Raportet tremujore të Projektit të Binjakëzimit - Raportet e Misionit - Plani i veprimit i azhurnuar	- Kapacitet i mjaftueshëm i absorbimit - Numër i vogël i stafit i involvuar në implementim - Stafi punon në realizimin e detyrave, që lidhen me projektin, në mes të misioneve - Qasje në statistikat primare të qarta

				• Termat e referencës, të përpiluara me kohë, që paraqesin në detaje detyrat, aktivitetet dhe agjendën
--	--	--	--	--

Subjekti / qëllimi i aktivitetit: 2.5.3

Përkrahja e mëtejme e ASK-së, përfshirë konsultimet dhe diskutimet me departamentin e llogarive kombëtare lidhur me përpilimin e llogarive kombëtare tremujore.

Ky misioni është vazhdim i misionit të kaluar mbi LLK në përmirësimin e cilësisë të Llogarive Kombëtare tremujore në Kosovë. Gjatë këtij misioni eksperti do të ketë diskutime të mëtejme me njësinë e Llogarive Kombëtare.

Harta rrugore për Llogaritë Kombëtare (Vlerësimi dhe azhurnimi i Planit të Veprimt nga Graversen dhe Ungureanu, 2014) i detajizon një numër hapash, që duhet të ndermerren. Plani i punës i përgatitur nga ASK në vitin 2014 dhe i aprovuar nga Qeveria ka paraparë të bëhet vlerësimi i BPV-së tremujore sipas qasjeve të prodhimit dhe shpenzimeve, në çmime aktuale dhe konstante, në baza të rregullta dhe të zvogëlohet intervali kohor i diseminimit të të dhënave.

Rezultatet e pritura nga aktiviteti 2.5.3

Raporti i Misionit.

Përkrahja e ASK-së në standardizimin e BPV tremujore sipas qasjeve të prodhimit dhe shpenzimeve, në çmime aktuale dhe konstante të të dhënave vjetore për vitin 2014 dhe rishikimi i BPV tremujore (tremujori 1 dhe 2).

Punë praktikë në vlerësimin e llogarive tremujore.

Stafi i ASK:

Xhevdie Fetahu, Shefe e Divizionit të Llogarive Kombëtare, xhevriefetahu@gmail.com, ASK

Ylli Shala, Zyrtar i lartë i Llogarive Kombëtare, Ylli.Shala@rks-gov.net

Ilir Mazrekaj, Zyrtar i lartë i Llogarive Kombëtare, ilir.mazrekaj@gmail.com

Emine Bajrami, Zyrtare e lartë e Llogarive Kombëtare, alzana76@gmail.com

Florije Krapit, Zyrtare e lartë e Llogarive Kombëtare, Florije.Krapit@rks-gov.net,

Nysret Sylejmani, Zyrtar i lartë i Llogarive Kombëtare, nysretsylejmani8@gmail.com

Besim Mehmeti, Zyrtar i lartë i Llogarive Kombëtare, Besim.Mehmeti@rks-gov.net

Ilir.T. Berisha, Drejtor i Statistikave Ekonomike dhe Llogarite Kombetare, Ilir.T.Berisha@rks-gov.net

Ekipi i Projektit të Binjakëzimit i ASK-së:

Udhëheqës i Projektit në ASK, Z. Ilir T. Berisha, Drejtor i Statistikave Ekonomike dhe Llogarive Kombëtare, Ilir.T.Berisha@rks-gov.net

Homologu i RTA, Znj. Teuta Zyberi, Zyrtare e Lartë për Marrëdhënie me Jashtë, teuta.zyberi@rks-gov.net

Ekspertët e vendeve anëtare:

Znj. Clementina Ivan-Ungureanu, Eksperte, Statistikat e Danimarkës, clementina@ivan-ungureanu.ro

Stafi i Projektit të Binjakëzimit:

Z. Per Knudsen, RTA pkn@dst.dk

Znj. Nora Zogaj, RTA asistente, zogaj.nora@gmail.com

Përshkrimi i historikut për aktivitetet

Raporti i Vlerësimit të Adaptuar Global i vitit 2012 (AGA) i përgatitur nga Eurostat-i deklaron në lidhje me Llogaritë Kombëtare (f. 53-54): Në vitin 2010, ASK, me mbështetjen e IPA, ka përgatitur një Plan të veprimit për përpilimin dhe publikimin e statistikave të plota për llogaritë kombëtare dhe tregun e punës. Ky plan është në parim një instrument i dobishëm për organizimin dhe zhvillimin e ardhshëm të Llogarive Kombëtare së bashku me zhvillimin e standardeve dhe burimeve, që janë të nevojshme për rritjen e mbulueshmërisë dhe përmirësimin e të dhënave të llogarive kombëtare.

AGA më tej deklaron që Llogaritë Kombëtare duhet të marrin të dhëna të cilësisë së lartë nga fusha të ndryshme statistikore, në veçanti nga statistikat e biznesit.

Aktivitetet e pritura janë:

- Përkrahje e ASK-së në standardizimin e tremujoreve të BPV sipas qasjeve të prodhimit dhe shpeznimeve, në çmime aktuale dhe konstante të të dhënave vjetore për vitin 2014 dhe rishikimi i tremujorëve të BPV-së për vitin 2015.

Rezultatet e pritura:

- Raporti i misionit – sipas mostrës
- Rekomandimet për aktivitetet e mëtejme për përmirësimin e llogarive kombëtare në Kosovë

Aneksi 3. Programi, 4-8 Janar 2016

Day	Place	Time	Event
1	ASK	09.00	Planifikimi i javës
		09:30 – 16:00	Standardizimi i BPV tremujor 2014 sipas qasjeve të prodhimit dhe shpenzimeve, në çmime aktuale me të dhënat vjetore
2	ASK	09:00- 16.00	Standardizimi i BPV tremujor 2014 sipas qasjeve të prodhimit dhe shpenzimeve, në çmime aktuale me të dhënat vjetore – vazhdim
3	ASK	09:00- 16.00	Standardizimi i BPV tremujor 2014 sipas qasjeve të prodhimit dhe shpenzimeve, në çmime konstante me të dhënat vjetore
4	ASK	09:00- 16.00	Rishikimi i BPV tremujor për vitin 2015
5	ASK	09:00- 16.00	Rekomandimet Shkrimi i raportit Takim: Ekspertët, udhëheqësi i komponentit, RTA